



Kunniaan liittyvä väkivalta- järjestötyön rooli ja merkitys

Sandra Abdallah Ali

2023 Laurea



Laurea-ammattikorkeakoulu

Kunniaan liittyvä väkivalta - järjestöjen rooli ja merkitys

Sandra Abdallah Ali

Sosionomi

Opinnäytetyö

Elokuu 2023

Opinnäytetyön aiheena on Kunniaan liittyvä väkivalta ja järjestötyön rooli sekä merkitys. Kunniaan liittyvä väkivalta yhdistetään usein perheen ja suvun kunnianormien puolustamisella tapahtuvaa väkivaltaa tilanteissa, jossa yleensä perheen naispuolinen henkilö nähdään vaarantavan kunniaa oman yhteisön silmin.

Opinnäytetyössä haastattelen järjestötyöntekijöitä, jotka tekevät aiheen parissa ennaltaehkäisevää työtä, opinnäytetyössä painottuu järjestötyö. Kysymykset on laadittu niin, että asiantuntijat kertovat omasta työstään ja aiheen esiintyvyydestä Suomessa. Opinnäytetyön tarkoitus on lisätä aiheesta liittyvää tietoa erityisesti maahanmuuttajien parissa työskenteleville. Kehittämistehtävän toteutan video muodossa Monika naisille.

Haastattelun aineistomenetelmänä on sisällönanalyysi, sisällönanalyysia käytetään yleensä haastattelujen, nauhoitetun puheen, ääntä ja kuvaa sisältävien aineistojen analysointiin, nämä voidaan saattaa kirjalliseen muotoon. Opinnäytetyön tavoitteena on tutustua kunniaväkivaltaan ja järjestötyöhön, yhteistyökumppanina toimi Monika naiset sekä Ihmisoikeusliitto.

Johtopäätöksenä nousi erityisesti se, että aihe on vielä kiven alla suomessa, sillä Pohjoismaissa on tehty aiheeseen liittyviä tutkimuksia useampi, myös esille nousi kunniaväkivallan lainsäädännön epäselkeys Suomessa. Aiheeseen liittyvää koulutusta olisi myös hyvä järjestää jatkuvasti sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille, jotta kunniaväkivaltaan voitaisiin puuttua tehokkaammin.

Asiasanat: Kunniaan liittyvä väkivalta, maine & kunnia ja järjestötyö

Laurea University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services
Bachelor of social services

Abstract

Abdallah Ali Sandra

Honor Related Violence - The Role and Significance of Organizational Work

Year

2023

Pages

35

The topic of this Bachelor's thesis is violence related to honor and the role and importance of organizational work. Honor-related violence is combined with violence that takes place in defense of several family and clan honor norms, where usually the female member of the family is seen as endangering honor in the eyes of one's own community.

In this thesis have been interviewed organization workers. The questions have been prepared so that the experts talk about their own work and the prevalence of the topic in Finland. The purpose of the thesis is to add related information, especially for those working with immigrants. The development task was made in the form of a video for the MONIKA Multicultural Women's Association of Finland.

As the interview data method for analysis, analysis uses interviews, recorded speech, and descriptive data to analyze to get into a written form. The aim of the thesis is on honor violence and organization work, the partners were MONIKA Multicultural Women's Association of Finland and the Human Rights Association.

The conclusion is that the topic is still under a rock in Finland because more research has been done on the topic in the Nordic countries, and the ambiguity of honor violence in Finland came to the fore. Training related to the topic would also be a good training for social and health professionals to deal with honor violence more effectively.

Key words: Honor-related violence, reputation & honor, and organization work

Sisällysluku

1	Johdanto	6
2	Keskeiset käsitteet ja aikaisemmat tutkimukset	7
2.1	Kunniaan liittyvä väkivalta	7
2.2	Kunniakäsitykset	8
2.3	Siveellisyys.....	8
2.4	Aikaisemmat tutkimukset pohjoismaista	9
3	Opinnäytetyön tavoitteet ja toteutus.....	11
3.1	Toteutus	11
3.2	Ihmisoikeusliitto	12
3.3	Monika-naiset	13
4	Henkinen, fyysinen ja seksuaalinen väkivalta.....	14
4.1	Henkinen väkivalta	14
4.2	Fyysinen väkivalta	16
4.3	Seksuaalinen väkivalta	19
5	Miten Monika naiset auttavat kunniaväkivaltaa kokeneita?	20
5.1	Turvakoti Mona ja Kriisikeskus Monikan- palvelut.....	20
5.2	Vertaistukiryhmätoiminta	21
5.3	Tuetun asumisen palvelut	22
6	Ihmisoikeusliitto ja vaikuttamistyö.....	22
7	Maahanmuuttotyö ja kunniaväkivallan ehkäisy	23
7.1	Vastaanottokeskukset ja vastaanottopalvelut	23
7.2	Taustatekijöiden tunnistaminen ja kunniaan liittyvään väkivallan puheeksi ottaminen.....	25
7.3	Huomioon otettavat seikat ja kotoutumisen tärkeys	27
8	Johtopäätökset ja pohdinta	28
	Taulukot.....	33
9	Taulukko 1: STM. 2019. Sukuelinten silpomistyytit WHO:n luokittelun mukaan.	33
10	Taulukko 2: Holm, Hilden, Karimi, Razmyar, Suomenaro & Dijken. 2009, 213.....	33
	Liitteet	34
	Liite 1: Suostumuslomake.....	35
	Liite 2. Monika naiset -video kunniaväkivallasta.....	36

1 Johdanto

Viime vuosikymmenten aikana Suomesta on tullut entistä monikulttuurisempi maa. Suomi on ollut aiemmin jopa hyvin eristäytynyt yhteiskunta Euroopan laidalla. Kauempaa tapahtunut maahanmuutto on vasta äskettäin rantautunut Suomeen ja jatkaa lisääntymistään. (Monikulttuuriset perheet 2023.) Monikulttuurisuus Suomessa on tuonut hyvin paljon uusia ilmiöitä, joka on synnyttänyt jatkuvasti uusia ajattelu- ja toimintatapoja. Kunniaan liittyvät konflikti- ja väkivaltatapaukset esiintyvät ympäri maailmaa. Tarkkaa rajausta ilmiön maantieteellisiä, kulttuurisia rajoja on vaikea määrittää eikä se rajaudu yhteiskuntaluokan, varallisuuden tai koulutustason mukaan, aihe koskettaa vain osaa perheistä ja suvuista. (Korpela & Peräaho 2013, 12.)

Kunniakäsitykset kulkevat ihmisten mukana myös paikasta toiseen, joten se on maailmanlaajuisesti kasvava ilmiö. Suomessa kunniaan liittyviä kriisi- ja konfliktitilanteet ovat kasvussa, joka näyttäytyy erityisesti maahanmuuttotyössä. Kun katsomme myös naapurimaatamme Ruotsia, puhutaan jatkuvasti lisääntyneestä väkivallasta maan sisällä, jengiytyminen sekä väkivaltaisuuden näkyvät toisen polven maahanmuuttajien keskuudessa, samalla kunniaväkivaltatapaukset ovat lisääntyneet.

Ensimmäiset kunniaväkivaltaan liittyvät tapaukset ovat tulleet Monika Kriisikeskukseen jo 2000-luvun alussa, järjestö on tehnyt jo parikymmentä vuotta maahanmuuttajataustaisten, väkivaltaa kokeneiden parissa töitä. Kansainvälisesti verrattuna Suomi on varsin tasa-arvoinen yhteiskunta, mutta naiseen kohdistuva väkivalta on yleisempää, kuin muualla teollistuneissa maissa keskimäärin, myöskään kunnia-ajattelun piirteet eivät ole täysin vieraita Suomessa (Korpela & Peräaho 2013, 9).

Kunniaan liittyvällä väkivallalla tarkoitetaan perheen tai suvun piirissä tapahtuvaa kunnianormien puolustamisella perusteltua väkivaltaa tilanteessa, jossa esimerkiksi perheenjäsenen nähdään vaarantavan perheen kunniaan yhteisön silmissä (Korpela & Peräaho 2013, 7). Kunniaan liittyvä väkivalta on useimmiten naiseen ja tyttöihin kohdistuvaa väkivaltaa, ja kunniakäsitykset liittyvät sukupuolimoraaliin ja vaatimukseen naisten ja tyttöjen siveelliseen käytökseen.

Siveellisyys on yleensä ajankohtaista murrosiässä, jolloin perheissä aloitetaan asettamaan sääntöjä, jotta epäsovivia tilanteita ei vastakkaisten sukupuolen omaavien kanssa pääse syntymään, eri elämänvaiheissa ovat eri asiat todennäköisempiä kunniakonfliktille ja jopa

väkivallalle, motiiveja ovat yleisesti epäsopeva ajanviettotapa, sopimaton pukeutuminen, ensiaviolliset suhteet, kieltäytyminen järjestetystä avioliitosta, seurustelu henkilön kanssa, jota perhe ei hyväksy, avioero, pettäminen ja avioliiton ulkopuolinen raskaus. (Korpela & Peräaho 2013, 7-8.)

Valitsin kyseisen aiheen vahvan kiinnostuksen perusteella, joka heräsi kokemuksen kautta tulkin työtehtävissä, joten päätin perehtyä aiheeseen lisää. Opinnäytetyössä nousee esille, mitä on kunniaan liittyvä väkivalta, mitä erilaisia kunniaan liittyviä käsityksiä esiintyy, rajasin aihetta niin, että keskityin kunniaiväkivaltaan ja siihen liittyviin eri muotoihin, kuten henkinen, fyysinen, seksuaalinen. Kunniaan liittyvää väkivaltaa tapahtuu yleensä perheissä, suvuissa, jossa varjellaan tyttöjen ja naisten siveellisyyttä kunniaikäsiytykseen perustuen. Paneuduin opinnäytetyössä siihen, miten järjestötyössä voidaan ennaltaehkäistä kunniaiväkivaltaa ja miten auttaa kunniaiväkivallan kokeneita.

2 Keskeiset käsitteet ja aikaisemmat tutkimukset

Opinnäytetyön kannalta keskeiset käsitteet ovat **kunniaan liittyvä väkivalta**, **kunniaikäsiytykset** ja **siveellisyys** ja nostan esille aikaisempia tutkimuksia pohjoismaista, kuten Ruotsista ja Norjasta, Ruotsissa tutkimuksessa nousee esille kunnianmurhat ja Norjassa pakkoavioliitot.

2.1 Kunniaan liittyvä väkivalta

YK:n kaikkinaisen naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemisen komitea ja YK:n lapsen oikeuksien komitea määrittelevät kunniaan liittyvän väkivallan haitalliseksi perinteeksi, joka loukkaa ihmisoikeuksia ja kohdistuu useimmiten tyttöihin ja naisiin tilanteissa, jossa heidän käyttäytymistään tulkitaan vaarantavan perheen tai yhteisön kunniaa. Monessa kansainvälisessä ohjelmassa kunniaan liittyvä väkivalta määritellään yhdeksi naisiin kohdistuvasta väkivallan muodoksi. (Hansen, Sams, Jäppinen, Latvala. 2016, 15.)

Lindmanin (2015, 2) mukaan kunniaan liittyvä väkivalta on äärimmäinen keino puolustautua yhteisöllisesti määritellyn hyvän elämän ihanteelle pidettyä kunniaa. Tarkoituksena on välttää tai poistaa häpeää, jota erityisesti naisen kielletty, tyypillisesti seksuaalissävyytteinen käytös tai muu tottelemattomuus aiheuttavat. Tällaisen kunniaetiikassa sukupuolirooleilla on suuri merkitys: sekä yhteisön miehiltä että naisilta odotetaan sukupuolensa mukaista käytöstä. Kunniaan liittyvän väkivallan teon tekee tyypillisesti naista lähellä oleva mies, kuten isä, aviomies, veli tai setä. Hän voi käyttää päämääränsä saavuttamiseksi henkistä painostusta,

kiristystä, uhkailua tai fyysistä tai seksuaalista vahingoittamista. Taustalla on ajatus siitä, että yksilön teot ovat loukanneet yhteisön kunniaa ja tahraavat sen häpeällä.

Kunniaan liittyvä väkivalta voidaan ajatella olevan ennalta ”ehkäisevää”, kuten pakkoavioliitto tai sukuelinten silpominen. Kunniaan liittyvän väkivallan yleensä ajatellaan olevan fyysistä, kuten tyypillisempiä tekemuotoina pidetään pahoinpitelyä tai murhaa, mutta kunniaan liittyvä väkivalta tapaukset ovat useimmiten henkisiä eli hienovaraisempia, eli henkistä väkivaltaa. Henkiseen puoleen kuuluu naimattomien rajoittamista, mm. sosiaaliset suhteet, kännykän käyttö, pukeutumisen vahtiminen, fyysisen väkivallan uhka, alistaminen, nöyryytys sekä seksuaalisuuden kontrolli, jotta säästyttäisiin ”häpeältä”. (Lindman 2015, 199.)

2.2 Kunniakäsitykset

Kunniakäsityksiin liittyy vahvasti ajatus miesten ja naisten erilaisista rooleista ja ominaisuuksista. Kunniakäsitykset eivät kuitenkaan viittaa siihen, että naisia pidetään alempiarvoisina, vaan sitä, että molemmilta sukupuolilta odotetaan roolinsa mukaista käyttäytymistä. (Korpela & Peräaho 2013, 10.)

Joissakin yhteisöissä kunnianormeja ylläpidetään säätelemällä naisten ja miesten kanssakäymistä niin, että vältetään tilanteilta, jotka voivat johtaa suhteisiin ennen avioliittoa ja sen ulkopuolella, esimerkiksi säännöt pukeutumisesta, naisten ja tyttöjen liikkumisen rajoittaminen samoissa tiloissa poikien ja miesten kanssa. (Korpela & Peräaho 2013, 10.) ihmisoikeusliiton tekemän tutkimuksen mukaan, jossa haasteltiin maahanmuuttajataustaisia kertomaan, mitä kunnia ja kunniakäsitykset heidän mielestään tarkoittivat, oli kunnia yhdistetty naisen tehtäväksi, joka liitettiin naisen seksuaalisuuteen, neitsyyden säilyttämiseen, avioliittoon saakka sekä yleisesti naisen käyttäytymiseen vastakkaisen sukupuolen kanssa. (Hansen, Sams, Jäppinen, Latvala. 2016, 40-41.)

Erilaisia kunniakäsityksiä yhdistää se, että perheen, suvun ja laajemman yhteisön kunnia liitetään erityisesti tyttöjen ja naisten siveelliseen käyttäytymiseen. Naisen kunnialliseksi määritelty käyttäytyminen ylläpitää kunniaa, kun taas jos käyttäytymissäantöjä rikotaan, ajatellaan sen vievän perheen tai suvun maineen. (Hansen, Sams, Jäppinen, Latvala. 2016, 6.)

2.3 Siveellisyys

Canthin mukaan siveellisyys käsite voidaan jakaa henkiseen ja aineelliseen. Aineellinen piti sisällään taloudellisen menestyksen, kun taas henkinen piti sisällään sivistyksen sekä kulttuurin.

Siveellisyys on kattoterminä hyvälle, eettiselle elämälle, sen alle kuuluvat raittius, säädyllinen sukupuolielämä, terveet elämäntavat, taloudellinen hoito ja väkivallattomuus. (Diletantti 2023.)

Lindmanin (2015, 2) mukaan mitä tiukempia siveysihanteisiin liittyvät sosiaaliset normit ovat, sitä vaikeampaa niiden toteuttaminen on käytännössä. Vaikka naisen sukupuolielimet olisi leikattu tai vaikka hän eläisi järjestetyssä tai pakotetussa avioliitossa, hänen siveytensä pilaantumattomuus ei ole taattu, kun sukupuolielämä ei ole yksityisasia, vaan yhteisö katsoo tehtäväkseen vartioida yksilöiden seksuaalisuutta, juorut liikkuvat helposti tällaisissa yhteisöissä.

Lindmanin (2009, 1) mukaan kunniaväkivaltaa ruokkivat kunniakäsitusten ehdottomuuden ja tiukkojen siveysnormien aiheuttamat ristiriidat, joiden taustalla vaikuttavat näkemykset sukupuolten välisistä suhteista, jopa myöhäiskeskiajan Euroopassa -aina 1800-luvulle asti nähtiin naisen kunnia tiiviissä yhteydessä siveellisen puhtauden, etenkin neitseellisyyden kanssa.

Uskonsotien ja tunnuksellisuuden ajan historian yhteydessä puhutaan naiskuvan seksualisoimisesta, naisen asema ja kunnia määräytyivät sen kautta, mikä oli hänen asema suhteensa mieheen, hän oli joko kunniallinen, esimerkiksi aviovaimo, leski, nunna tai sitten hän oli ”huono nainen”.

2.4 Aikaisemmat tutkimukset pohjoismaista

Kunniakäsitteet ovat nousseet keskustelunaiheeksi pohjoismaissa erityisesti 2000-luvun puolella. Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa on tehty kunniakäsitteisiin liittyviä tutkimuksia, painottuen eri aiheisiin, esimerkiksi Ruotsissa kunniamurhat olivat keskiössä, kun taas Tanskassa ja Norjassa pakkoavioliitot. (Hansen, Sams, Jäppinen, Latvala 2016, 23.)

Tanskassa tehtiin useampi tutkimus 2000-luvun alkupuolella siihen liittyen saavatko maahan muuttaneet nuoret valita itse puolisonsa. 2004-vuonna tehdyn tanskalaisen tutkimuksen mukaan, maahanmuuttaja nuoret elivät hyvin samanlaista elämää, kuin kantatanskalaisten, mutta esille nousi kumppanin valintaan ja avioliittoon liittyviä haasteita, tutkimuksessa oli noussut esille myös pakkoavioliittojen keinoa välttää ristiriitoja sekä kunniaan liittyviä konfliktitilanteita.

Vuonna 2012 Tanskassa astui voimaan sosiaali- ja kuntoutumisministeriön laatima kansallinen kunniaan liittyvien konfliktien ehkäisyn strategia vuosille 2012-2015. Strategian päätavoitteena oli parempi yhteistyö ja koordinointi eri viranomaistoimijoiden ja ammattilaisten välillä. Strategiassa tehtiin paljon uusia käytäntöjä ja suosituksia, strategia suosittaa keskitetyn neuvontapalvelun yhteisöille, selkeiden käytäntöjen muotoilemista ammattilaisille, opintokokonaisuuksia kunniaan liittyvästä konflikteista keskeisille ammattiryhmille, resursseja naisiin kohdistuvan väkivallan uhrien tukipalveluille, tukea lapsille, jotka tulevat kotiin oltuaan pakotettuina ulkomailla, sekä tukipuhelimen perustamista lapsille, jotka joutuvat tahdonvastaisesti ulkomaille. (Hansen, Sams, Jäppinen, Latvala 2016, 26-27.)

Vuonna 1997 julkisuuteen nousi Nadian tapaus Norjassa, hän oli Norjan kansalainen ja 18-vuotias tyttö, joka oli siepattu Marokkoon vanhempien toimesta ja pakkonaitettu, hänet oli pakotettu pakettiautoon fyysistä väkivaltaa käyttäen matkatessaan Marokkoon. Nadia oli onneksi soittanut paikan päällä hätäantyneenä työkaverilleen ja kertonut tilanteesta, työkaveri, joka asuu Norjassa, oli ryhtynyt pikaisesti toimiin ottamalla yhteyttä Poliisiin. Paikallinen norjalainen poliisi puuttui heti asiaan ja tämä asia tarina oli noussut pakkoavioliittojen ehkäisyn poliittiseksi kysymykseksi. (Jstor 2023.)

Vuodesta 2003 lähtien Norjassa pakkoavioliitot ovat kriminelisoitu. Norjan rikoslain 253§:n mukainen rangaistus maksimi on kuusi vuotta teosta, jossa väkivallalla, vapaudenriistolla tai muulla rikollisella tai oikeudettomalla teolla taikka sopimattomasti pakotetaan toinen avioliittoon tai avioliiton kaltaiseen suhteeseen. (Rein 2022, 50.)

Ruotsissa käynnistyi keskustelu kunniaan liittyvästä väkivallasta vuonna 2002 tapahtuneesta Fadime Sahindalin kunnianmurhasta. Fadime Sahindal oli julkisuudessa esiintynyt kurdinainen, Fadime oli tullut isänsä murhaamaksi, koska hän oli seurustellut miehen kanssa, jolla oli toinen kulttuuritausta. Tapaus nousi julkisuuteen, joka järkytti monia ympäri maailmaa ja erityisesti Ruotsissa, Fadime Sahindal antoi kasvot kunniaväkivallalle, sillä hän oli puhunut ennen kuolemaansa naispuolisten maahanmuuttajien oikeuksien puolesta sekä kunniamurha uhastaan. (Beunoaret 2011, 5.)

Vuonna 2007 Ruotsissa valmistui laajamittainen ohjelma, johon varattiin yli miljardin kruunun resurssit, toimintaohjelmassa tarkasteltiin miesten naisiin kohdistamaa väkivaltaa, kunniaan liittyvää väkivaltaa ja samaa sukupuolten olevien parisuhteissa tapahtuvaa väkivaltaa yhdessä, tarkoituksena oli kohdistaa resursseja ehkäisevään työhön, uhrien suojeluun, oikeusjärjestelmän kehittämiseen, väkivallantekijöiden kanssa tehtävään työhön, yhteistyöhön ja tiedon lisäämiseen. (Hansen, Sams, Jäppinen, Latvala 2016, 24.)

Ruotsin rikostorjuntaneuvoston Brå:n mukaan ruotsissa murhattiin kunnian varjolla 15 naista vuonna 2021. Brå:n mukaan uhrin oli tappanut mies puolinen henkilö, johon naisilla oli tai on

ollut suhde. (Eklund & Laurell 2022, 10.) Luku on surullisen korkea ja kunniamurha on kunniaväkivallan äärimmäinen muoto, jota pitäisi ennaltaehkäistä kaiken keinoin. Tukholman yliopistotutkimuksen (Schlytter. ym 2009) mukaan, joka kymmenes 15-vuotias tyttö ja neljä prosenttia pojista kohtaa kunniaan liittyvää painetta, joka rajoittaa heidän elämäänsä (Hansen, Sams, Jäppinen, Latvala 2016, 28).

3 Opinnäytetyön tavoitteet ja toteutus

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää mitä yleisesti on kunniaan liittyvä väkivalta ja miten kunniaväkivalta esiintyy eri muodoissa, kuten henkinen, fyysinen ja seksuaalinen väkivalta. Väkivallan eri muodot ilmenevät usein toisiinsa kietoutuneina. (Hansen, Sams, Jäppinen, Latvala 2016, 39.) Opinnäytetyössä erityisesti nousee esille järjestyksen rooli mm. Monika-naiset ja Ihmisoikeusliitto, miten ennaltaehkäistään kunniaan liittyvää väkivaltaa sekä autetaan asiakkaita, jotka ovat kokeneet kunniaan liittyviä kriisi- tai konfliktitilanteita.

Opinnäytetyön tavoitteena on lisätä aiheeseen liittyvää tietoisuutta ja miten sen parissa työskentelevät voivat ennaltaehkäistä kunniakonflikti- ja väkivalta tapauksia ja mahdollisesti auttaa sen kokeneita. Aihe on tärkeä, sillä kunniaan liittyvät konflikti- ja väkivaltatapaukset ovat nykypäivää, Suomessa kunniaväkivallasta ei puhuta tarpeeksi ja tietoa aiheesta on vieläkin heikosti. Sosiaalialalla kuin maahanmuuttotyön parissa työskentelevien on hyvä perehtyä aiheeseen, sillä aihe tulee olemaan ajankohtainen alalla, jossa kohdataan päivittäin eri taustoista ja kulttuureista tulevia ihmisiä.

3.1 Toteutus

Yhteistyökumppaneina opinnäytetyössä oli Monika naiset ja Ihmisoikeusliitto. Aineisto kerättiin kahdella asiantuntija haastattelulla, Monika-kriisikeskuksesta ja Ihmisoikeusliitosta. Haastatteluissa keskityttiin mm. haastateltavien työnkuvaan, miten heidän työssään kunniaväkivalta esiintyy, minkälaiset syyt ovat asiakkaiden hakeutumiseen heidän palveluihinsa, ja miten he auttavat kunniaväkivalta- konfliktin kokeneita. Toinen haastateltavista tekee sukupuolittuneen väkivallan vastaista työtä ja toinen työskentelee kriisityön parissa, joten keskityin haastattelussa nimenomaan kunniaväkivallan ennaltaehkäisyyn ja miten järjestyksessä tämä näyttäytyy. Haastattelut toteutettiin etäyhteyden välityksellä, jossa esitin huolellisesti laaditut kysymykset aiheeseen liittyen.

Haastattelukysymykset on laadittu niin, että aiheesta saa monipuolista näkemystä kunniaan liittyvästä väkivallasta ja miten se esiintyy haastateltavien työssä, tämä nousee opinnäytetyössä esille.

Haastattelukysymyksiä oli neljä:

1. Missä muodossa kunniaväkivaltaa esiintyy eniten (fyysinen, henkinen, taloudellinen, seksuaalinen?)
2. Onko kunniaan liittyvä väkivalta tapauksia lisääntynyt viime aikoina?
3. Miten kohtaatte kunniaväkivallan kokeneita ja miten tuette heitä?
4. Miten ennaltaehkäistä kunniaan liittyvää väkivaltaa?

Haastattelujen analysointimenetelmänä on sisällönanalyysi. Sisällönanalyysia voi käyttää kirjoitettujen tekstien, haastattelujen, nauhoitetun puheen, ääntä ja kuvaa sisältävien aineistojen analysointiin, nämä voidaan saattaa kirjalliseen muotoon. (Tietoarkisto 2023.) Haastattelut tapahtuivat nauhoitetun etäyhteyden välityksellä Teamsissa, haastattelun jälkeen litteroin nauhoitetun puheen ja kirjasin muistiinpanot huolellisesti ylös. Haastatteluaineisto hävitetään opinnäytetyön valmistuttua.

Toteutin kehittämistehtävän Kriisikeskus Monikalle. Tein aiheeseen liittyvän videon, jossa kerroin arabian kielellä mitä kunniaan liittyvä väkivalta tarkoittaa, miten se ilmenee, esimerkiksi henkisesti, fyysisesti ja taloudellisesti ja lopuksi vielä kerron lyhyesti Kriisikeskus Monikasta ja heidän palveluistaan, videossa ei ole suomen kielen tekstitystä.

Suunnittelimme toteutuksen yhdessä Monika kriisikeskuksen työntekijän kanssa. videon nauhoitus onnistui Powerpointin kautta, videossa ei näytetä kasvoja, vaan nauhoitus sekä arabian kielinen teksti. Videon tehtyäni Monika kriisikeskuksen työntekijä antaa arvioinnin työstäni, joka todennäköisesti julkaistaan sosiaaliseen mediaan.

Tutkimuslupaa ei tarvittu järjestöjen puolelta, mutta molemmat haastateltavat allekirjoittivat suostumuslomakkeen, jossa kerrataan mihin tarkoitukseen heitä haastatellaan. Pidän haastateltavat anonymyminä opinnäytetyössäni sekä haastateltavat osallistuivat täysin vapaaehtoisesti tähän mukaan, haastateltavat olivat tietoisia mihin aineistoa käytetään, tämä nousee suostumuslomakkeessa esille. Aihe on arka, jota pitää huomioida koko prosessin aikana kohderyhmä, aiheen esille nostaminen tarkoitus on kohderyhmän parhaaksi.

3.2 Ihmisoikeusliitto

Ihmisoikeusliitto on perustettu vuonna 1979 ja se on uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumaton järjestö, joka keskittyy ihmisoikeuksien edistämiseen Suomessa. Ihmisoikeusliitto vaikuttaa ihmisoikeuksien toteutumisen puolesta ja tuo esille ihmisoikeusongelmia. Toiminnan lähtökohdat ovat YK:n ihmisoikeusjulistus ja kansainväliset

ihmissoikeussopimukset sekä Suomen peruslain turvaamat perusoikeudet. (Ihmisoikeusliitto. 2023.)

Ihmisoikeusliiton yksi tavoite on ehkäistä kunniaan liittyvää väkivaltaa Suomessa sekä saada viranomaiset toimimaan tehokkaasti väkivaltaan puuttumiseksi. Ihmisoikeusliiton asiantuntijat kouluttavat eri alojen ammattilaisia ja viranomaisia, esimerkiksi koulun henkilökuntaa, sosiaali- ja terveysalalla toimivia ammattilaisia. Ihmisoikeusliitto keskittyy seuraamaan oikeudellisia ja yhteiskunnallisia prosesseja kunniaan liittyvän väkivallan näkökulmasta ja vaikuttaa siihen, että kansallisia kunniaiväkivallan vastaisia toimia vahvistetaan. Ihmisoikeusliitto myös vetoaa vahvasti siihen, että viranomaiset ottavat vastuun kunniaan liittyvän väkivallan ennaltaehkäisystä ja viranhaltijoiden koulutuksesta.

Ihmisoikeusliitolla on merkittävä rooli tyttöjen ja naisten silpomisen ehkäisyydestä Suomessa. Ihmisoikeusliitto on toiminut vuodesta 2002 tyttöjen silpomisen estämiseksi, silpomisen läpikäyneiden tyttöjen ja naisten hyvinvoinnin edistämiseksi ja asenteiden muuttamiseksi Suomessa. Ihmisoikeusliitto on tuottanut aiheeseen liittyvää materiaalia sekä kouluttaa ammattilaisia aiheeseen liittyen. Vuonna 2007 Ihmisoikeusliitto järjesti silpomisen ehkäisyyden verkoston, johon kuuluu eri tahojen toimijoita, kuten STM, THL, Migri, Lapsiasiavaltuutetun toimisto, SPR, Väestöliitto, Kättilöliitto ja Irakin naisten yhdistys. (STM. 2019, 39-40.)

3.3 Monika-naiset

Monika-naiset liitto on valtakunnallinen, sosiaalialalla toimiva monikulttuurinen järjestö, joka:

- edistää maahanmuuttaja naisten tasa-arvoa ja osallisuutta
- ehkäisee naisiin kohdistuvaa väkivaltaa
- tekee aktiivista vaikuttamistyötä parantaakseen naisten asemaa kansallisesti ja kansainvälisesti
- tukee monikulttuurista naistoimintaa jäsenjärjestön kautta

Monika naisia rahoittavat Helsingin kaupunki, Sosiaali- ja terveysministeriö Veikkauksen tuotoilla (STEA), Sosiaali- ja terveysministeriö/ THL, opetus- ja kulttuuriministeriö ja Vantaan Kaupunki.

Monika naiset auttavat väkivaltaa kakoneita maahan muuttaneita naisia ja lähisuhdeväkivallan uhreja. Tätä työtä tehdään parhaillaan Monika -kriisikeskuksessa sekä Turvakoti Monassa. Monika kriisikeskuksessa työskentelee parhaillaan monikielisiä työntekijöitä, jotka

tarvittaessa auttavat asiakasta omalla äidinkielellään, kieliä ovat esimerkiksi. Arabia, englanti, dari, farsi, venäjä. Kriisikeskuksen palvelut ovat maksuttomia ja tarvittaessa asiakas voi ottaa yhteyttä Monika kriisikeskukseen tai varata ajan vastaanotolle. (Monikanaiset 2023.)

Turvakoti Monaan voi päästä, jos on kokenut väkivaltaa tai sen uhkaa. Turvakoti Mona on turvallinen paikka asua, jos tuntuu, että lähiyhteisössä on turvatonta asua. Monika naiset parantavat naisten asemaa Suomessa, Monika naiset on matalan kynnykset palveluihin kuuluva, joten apua on helposti ja mutkattomasti saatavilla. Monika naiset voivat tarvittaessa myös tarjota tulkkauspalvelua, jos omalla kielellä ei voida auttaa/ tai kieliosaamista ei löydy.

4 Henkinen, fyysinen ja seksuaalinen väkivalta

4.1 Henkinen väkivalta

Henkinen väkivalta on yleisin väkivallan muoto ja se kietoutuu yhteen muihin esiintyviin väkivallan muotoihin, kuten fyysiseen, seksuaaliseen ja taloudelliseen. Yleisesti henkinen väkivalta on eristämistä, välinpitämättömyyttä kohtelua ja haukkumista tai väkivallan uhkailua ja pelottelua, useimmiten henkisen väkivallan seuraukset ovat psyykkisiä. (Mieli 2021.)

Suomessa järjestötyöntekijät kohtaavat paljon asiakkaita, jotka ovat kokeneet kunniaan liittyvää väkivaltaa, henkistä väkivaltaa esiintyy melkein aina. Henkinen väkivalta voi olla jopa osittain tiedostamatonta, sillä siihen kasvatetaan pienestä pitäen, tyttöihin kohdistuu useimmiten erilaiset rooliodotukset kuin poikiin, tämä voi liittyä pukeutumiseen, ajanviettoon, siveelliseen käytöksen ylläpitämiseen. Kunniaan liittyvä henkinen väkivalta voi aiheuttaa Suomessa kasvaneille lapsille/nuorille hyvin ristiriitaisia tuntemuksia, sillä kulttuurierot voivat olla merkittäviä.

Voimakkaan sosiaalisen kontrollin piirissä varttuvat lapset ja nuoret joutuvat luovimaan rooliodotusten välillä kotona ja koulussa ja tämä voi johtaa vaikeuksiin hallita elämää teini-iässä ja aikuisena, kun on tehtävä itsenäisiä päätöksiä. (Hansen, Sams, Jäppinen, Latvala 2016, 64). Omasta kokemuksesta voin kertoa, että olen itse joutunut tilanteisiin, jossa olen ollut ristiriidassa tehdessä omaan elämään liittyviä valintoja, sillä kokemusta on kasvaa kahden kulttuurin ympäröimänä, joka ei ole aina helppoa.

Kunniakäsityksiin liittyvän henkisen väkivallan ilmenemismuodot:

- Uhkailu, eristäminen ja rajoittaminen (käyttäytyminen, pukeutuminen, liikkuminen tai koulunkäynti)
- Painostus, pakottaminen (Pakkoavioliitto, itsemurha)
- Perheestä tai yhteisöstä eristäminen

(Africancare 2013, 8).

Hyvin tyyppillinen sosiaalisen kontrollin muoto on eristäminen, joka näyttäytyy esimerkiksi nuorilla niin, että on tiukat kotiintuloajat tai kotiarestia, kun taas vanhemmilla se voi kohdistua aviopuolisoon, joka useimmiten liittyy koulunkäyntiin tai työelämään ja myös sosiaalisen elämän rajoittamiseen, joskus eristäminen voi olla jatkuvaa, joka vahingoittaa tyttöjen/naisten oikeuksia olla osallisia ja aktiivisia yhteiskunnassa. (Hansen, Sams, Jäppinen, Latvala 2016, 154.) Useimmiten naisten ja tyttöjen sosiaalista kontrollia ylläpitävät perheen vanhemmat, veljet, aviomiehet ja jopa muut sukulaiset.

Joissakin yhteisössä kunnianormeja ylläpidetään säätelemällä naisten ja miesten välistä kanssakäymistä, esimerkiksi säännöt pukeutumisessa ja naisten ja tyttöjen liikkumisen rajoittaminen samassa paikassa miesten ja poikien kanssa, ajatuksena useimmiten liittyy siveellisyyteen, jotta miesten ja naisten välille ei syntyisi epäsopivia tilanteita. (Africancare 2013, 10). Lindmanin (2015, 3) mukaan yhteisöt, jossa esiintyy naisten liikkumisen ja pukeutumisen rajoittamista, selitetään sillä, että naista rajoitetaan seksuaalista valtaansa miehiin, eli tällä tarkoitetaan sitä, että koitetaan ehkäistä konflikteja ja suojella tyttöjä/naisia.

Henkinen väkivalta yhdistetään usein seksuaalisen käyttäytymisen kontrollointiin. Painostus ja pakottaminen on yksi kunniaväkivallan muodoista, jota esiintyy esimerkiksi tapauksissa, jossa on pakkonaitettu. Pakkoavioliitolla tarkoitetaan tilannetta, jossa henkilö ei voi valita itse puolionsa. Avioliittoon pakottaminen on maailmanlaajuinen ongelma, jota esiintyy myös Suomessa. Pakottamisen taustalla on monia eri tekijöitä, kuten sukujen taloudelliset intressit (oleskelulupien järjestäminen, perheen velat). (Hansen, Sams, Jäppinen, Latvala 2016, 78.) Pakkoavioliiton järjestämisessä voi myös esiintyä intressi naittaa lähtömaasta asuvan kanssa, oman uskontoryhmän jäsenen kanssa, syitä on siis monenlaisia. Viranomaistyössä, jossa kohdataan asiakkaita, erityisesti maahanmuuttotyössä, on mahdollista, että pakkoavioliitto tapauksia tulee ilmi.

Henkistä kunniaan liittyvää väkivaltaa esiintyy melkein aina ja sitä esiintyy hyvin monella eri tapaa, sanoo Monika kriisikeskuksen työntekijä. Eniten esiintyy sosiaalista eristämistä tyttöjen ja naisten kohdalla, tämä voi liittyä sosiaalisten suhteiden rajoittamisena tai estämistä työelämään ja opiskeluun pääsemistä. Sosiaalista eristämistä esiintyy myös usein Suomessa niin, että perheen mies saattaa rajoittaa/kontrolloida henkilön taloudellista itsenäistymistä, joka usein kohdistuu omaan aviopuolisoon.

Kunniakäsityksiin liittyvä taloudellinen väkivalta on poikkeuksetta kietoutunut yhteen muiden väkivallan muotojen kanssa. Väkivallan uhria saatetaan estää asioimasta vaikkapa Kelassa, pankissa tai työvoimatoimistossa. Syynä voi olla, että perheen asioiden ei haluta tulevan

viranomaisten tietoon. Samalla, kun henkilön sosiaalista kanssakäymistä ja liikkumista kontrolloidaan, rajoitetaan välillisesti myös henkilön taloudellista itsenäistymistä, esimerkiksi estämällä häntä saamasta hänelle kuuluvia rahoja tai työllistymistä. (Hansen, Sams, Jäppinen, Latvala 2016, 66-67).

Haastattelussa myös nousi esille uhkailu, jota esiintyy useimmiten tilanteissa, jossa nainen haluaa avioeron omasta miehestään. Naisen alettua ymmärtää omista oikeuksistaan ja mahdollisuuksistaan Suomessa, etenkin tilanteissa, jossa häneltä eristetään työelämään/opiskeluun pääseminen, voi johtaa siihen, että uhri hakee apua tilanteeseensa ja siihen voi liittyä avioeron suunnittelu.

Uhrin tilanne voi olla hyvin hankala, sillä avioero voi määrittyä kunnianormiston vastaiseksi teoksi ja sitä voidaan omassa yhteisössä väheksyä ja halveksua, pahimmassa tapauksessa uhri joutuu yhteisön eristämäksi.

Ihmisoikeusliiton työntekijän kanssa nousi taas haastattelussa esille, että henkinen väkivalta on melkein aina kietoutunut yhteen muiden väkivallan muotojen kanssa. Henkinen väkivalta on myös asia, mitä ei aina tiedosteta, koska perheissä/yhteisöissä, jossa kunniaan liittyvää väkivaltaa esiintyy, kasvatetaan tytöt ja pojat eri tavalla, noudattamaan perheen sisäisiä ajatusmalleja. Tyttöjen kohdalla se voi esiintyä kontrolloimisena, kuten tiukat kotiintuloajat, pukeutuminen, kun taas pojilla se voi esiintyä henkisenä paineena, että pitää noudattaa tietynlaista roolia kotona.

Tyypillisimmällään kunniaan liittyvä henkinen väkivalta kohdistuu poikiin tai miehiin odotuksena kontrolloida sisaria tai muita naispuolisia perheenjäseniä, ei pidä myös unohtaa, että tekijä saattaa itse olla painostuksen uhri (Hansen, Sams, Jäppinen, Latvala 2016, 26).

4.2 Fyysinen väkivalta

Fyysisellä väkivalalla tarkoitetaan toisen fyysisen koskemattomuuden loukkaamista ja kehon satuttamista. Sillä tarkoitetaan esimerkiksi lyömistä, tönimistä, hiuksista vetämistä, liikkumisen estämistä, kuristamista tai potkimista. Fyysinen kunniaan liittyvä väkivalta liittyy muiden kunniaan liittyvän väkivallan muotojen tapaan yleensä epäilystä kunniaan loukkaavana käytöksenä, esimerkiksi seksuaalisuutta ja sukupuolta sääteleviä normeja rikkova teko. (Hansen, Sams, Jäppinen, Latvala 2016, 68.)

Lindmanin (2015, 1) mukaan esimoderni yhteiskunta ei mallintanut maskuliinisuutta - eikä sen puoleen feminiinistäkään - väkivalta samoilla käsitteillä kuin nykyään. Väkivalta miellettiin pääosin miesten välisten pahoinpitelyiden ja muiden väkivaltaisten kohtaamisten, kuten sodan, raameissa. Samalla siihen liittyi maskuliiniseen kunniaan ja miehelle sopivaksi

katsottuun käytökseen. Tämä johtui siitä, että talon isäntä tai aviomiehen harjoittama väkivalta oli enemmän oikeutettavissa kuin tuomittavaa.

Tänä päivänä jokaisella on peruslaillinen oikeus henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Kenenkään yksityisyyttä tai ruumiillista koskemattomuutta saa loukata ilman suostumusta tai lakiin perustuvaa oikeutusta. Parisuhdeväkivalta on tyypillinen suomalainen rikos, kyse on tällöin yleensä pahoinpitelystä tai lievistä pahoinpitelystä. Joissakin tilanteissa jo pelkkä uhkaaminen voi täyttää rikoksen tunnusmerkistön. (Minilex 2023.)

Kunniaan liittyvä fyysistä väkivaltaa voidaan rinnastaa useimmiten lähisuhdeväkivaltaan, mutta tähän liittyy omat erityispiirteensä suhteessa lähisuhdeväkivaltaan. Yleisesti lähisuhdeväkivallan tekijä pyrkii salaamaan pahoinpitelyn salaisuutena, kun taas kunniaan liittyvään fyysiseen väkivaltaan suhtaudutaan yhteisössä avoimemmin. kanssa (Hansen, Sams, Jäppinen, Latvala 2016, 68). Fyysinen väkivalta kulkee usein vahvasti mukana muiden esiintyvien väkivallan muotojen kanssa, kuten rajoittamisen, valvonnan ja muun henkisen väkivallan kanssa (Hansen, Sams, Jäppinen, Latvala. 2016, 68).

Lähinnä entuudestaan voi esiintyä henkistä väkivaltaa, saattaa ajan kanssa mukaan tulla myös fyysistä väkivaltaa. Tämä ei pidä aina paikkansa, mutta yleensä väkivallan on tapana myös raaistua. Fyysinen väkivalta on myös usein näkyvämpää, kuin muut väkivallan muodot. Tämä voi näkyä ihmisen kehossa näkyvästi tai fyysistä väkivaltaa voi olla myös sen uhka. Kunniaan liittyvä fyysinen väkivalta voi esiintyä tilanteissa, jossa halutaan kontrolloida perheen- tai yhteisön jäsenten käyttäytymistä.

Ihmisoikeusliiton selvityksessä kunniaan liittyvästä väkivallasta ja siihen puuttumisesta haastateltiin henkilöitä aiheeseen liittyen ja esille nousi, yhtenen piirre fyysisestä väkivallasta, usein sen uhkaa koetaan tilanteissa, jossa perhe uhkaa yleensä naispuolista henkilöä, jos hän ei käyttäydy odotusten mukaisesti. Fyysistä väkivaltaa kuvataan haastatteluissa lyömiseksi, hakkaamiseksi sekä omaisuuden tuhoamiseksi. (Hansen, Sams, Jäppinen, Latvala 2016, 68-70).

Kunniamurha on kunniaväkivallan äärimmäisin muoto (Haapala & Nenonen. 2017, 21). Kunniamurhaa voidaan määritellä henkirikokseksi, jonka motiivina on kunniakäsitteet (Hansen, Sams, Jäppinen, Latvala 2016, 72). Kunniamurhaksi voidaan luokitella murha, jossa yksilö on tuottanut omalle suvulle häpeää, joka on hyvitetävissä kuolemalla. Teon tarkoituksena on kunnian palauttaminen. Kunniamurhan toteuttaa useimmiten suvun edustaja, eli isä, veli, aviopuoliso tai joku muu sukuun kuuluva miespuolinen henkilö. Uhreja ovat useimmiten naiset, mutta myös on tapauksia, jossa miehiä tapetaan kunniasyistä.

Esimerkiksi miespuolinen henkilö, joka kuuluu seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön saattaa joutua kunniamurhan uhriksi. (Haapala & Nenonen 2017, 13,21.)

Satu Lindman toi kirjassaan esille äärimmäisestä väkivallasta tunnetut tapaukset, kuten ruotsalaisen kunniamurhaksi joudutun Fadime Sahdindalin tapaukseen liittyviä eriytyspiirteitä. Fadime Sandinhalin isä oli selittänyt kunniamurha tekonsa poliisille sillä, että ”hänen tyttärensä ei ollut enää neitsyt, on parempi, että yksi ihminen kuolee, kuin että koko perhe joutuu häpeämään. Vertauskuvana hän käytti omenaa, joka oli mätä, pidätkö sen vai hankkiudutko eroon?” (Lindman 2015, 232.)

Lidmanin (2015, 2) mukaan väkivallan tekijöille on tyypillistä, että he etäännyttävät itsensä teoistaan käyttämällä tietynlaisia ilmaisuja. He voivat kieltää kaiken, vähätellä tekojaan tai uhrin kokemusta tai oikeutta toimintansa jollakin tekosyillä. Tällaisilla puhetavoilla ”heikennetään väkivallan tuomittavuutta ja rakennetaan sitä ymmärrettäväksi, normaalin toiminnanpiiriin kuuluvaksi.” Erityisesti yhteisöllisessä ja patriarkaalisessa kulttuurissa korostuu maskuliinisen toimintamallin vaihtoehtottomuus, joka sekä oikeuttaa että velvoittaa väkivaltaan.

Kunniamurha on äärimmäisen tuomittava teko, joka aiheuttaa kärsimystä uhrille, kuin uhrin omaisille. Kunniamurhan tekijältä yleensä puuttuu täysin empatiakyky uhria ja omaisia kohtaan, eikä motiivina ole mikään muu, kuin kunnian perheen/yhteisön kunnian palauttaminen.

Suomessa on tähän mennessä tapahtunut yksi kunniamurha vuonna 2013. Ihmisoikeusliiton julkaisun mukaan, ennen murhaa uhriin oli kohdistunut pitkään jatkunutta väkivaltaa eri muodoissa, ja hän oli ollut useaan otteeseen turvakodissa. Mies surmasi vaimonsa keväällä Vihdin Nummelassa. Länsi-uudenmaan käräjäoikeus tuomitsi syyskuussa perheisän elinkautiseen vankeusrangaistukseen murhasta. (Ihmisoikeusliitto 2022.)

Suomessa haasteena on tällä hetkellä se, että kunniaväkivalta on aiheena vieläkin ”kiven alla”, tutkimuksia aiheesta on vähän ja Suomen rikoslakissa kunniamurhaa ei ole erikseen kriminalisoitu. Tapausten tunnistamista voisi auttaa esimerkiksi se, että kunniakäsitteisiin liittyvät rikokset olisivat olisi määritelty laissa tarkemmin, jolloin niiden tunnistaminen ja tutkinta voisi helpottua ja yhdenmukistua. (Haapala & Nenonen. 2017, 31.) Muissa pohjoismaissa kunniamurhista annetaan tuntevat tuomiot, sillä ilmiön torjuntaan on panostettu, Suomessa kunniaan liittyvästä väkivallasta ei säädetä laissa erikseen. (Ihmisoikeusliitto 2022.)

4.3 Seksuaalinen väkivalta

Naisten ja tyttöjen ympärileikkaukset ovat vakava asia globaali tasolla. Sitä tehdään yleensä 4-10 vuoden iässä ilman kivunlievitystä ja usein erittäin epähygieenisissä oloissa. YK:n ja ihmisoikeusjärjestön mukaan se on yksi vakavimmista ihmisoikeusloukkauksista ja rikkoo monien naisten ja lasten oikeuksia. (Lääkäriliitto 2023.)

Länsimaissa puhutaan usein mieluummin ”sukuelinten silpomisesta” (Female genital mutilation, FGM). Suomen rikoslaissa tyttöjen ympärileikkaukset luokitellaan lapsen törkeäksi pahoinpitelyksi, joka vanhenee 20 vuodessa, sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevat ilmoitusvelvollisuus, jos he saavat tietää tapauksesta, jossa tyttöön on kohdistettu seksuaalista väkivaltaa. (Lindman 2011, 208.)

Naisten ympärileikkaukset perustellaan yleensä kunnia- ja siveyskäsitteillä, joka on myös kunniaan liittyvää väkivaltaa. Ympärileikkauksia voidaan selittää jossakin uskomuksissa ja käsityksillä normaaliudesta ja puhtaudesta. (Korpela & Peräaho 2013, 9.) WHO:n arvion mukaan tyttöjen ympärileikkausperinnettä on tällä hetkellä 30 maassa lähinnä Afrikassa, mutta myös Lähi-idässä sekä Etelä- ja Kaakkois-Aasiassa. Somaliassa, Eritreassa, Sudanissa, Etiopiassa, Malissa, Guinessa ja Egyptissä yli 75 prosenttia tytöistä leikataan, mikä on huolestuttavan suuri luku. Ympärileikkauksia esiintyy myös muualla, maailmassa arvioidaan olevan noin 135 miljoonaa ympärileikattua tyttöä ja naista. (Lindman 2011, 209.)

Ympärileikkauksen koetaan palvelevan yleensä yhteisön etua. Sen ensisijainen tarkoitus on varmistaa neitsyys ennen avioliittoa, siis säilyttää tytön ja hänen perheensä kunnia. Ympärileikkausta suosivissa kulttuureissa leikkaamaton siis häpäisee, leimaa ja eristää muista. (Lindman 2011, 2010.)

Maailman terveysjärjestön WHO:n mukaan tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen voidaan jaotella neljään eri pääryhmään

Luokittelu:

Tyyppi 1	Klitoriksen ja/ tai klitoriksen hupun osittainen tai täydellinen poistaminen
Tyyppi 2	Klitoriksen sekä pienten häpyhuulien osittainen tai täydellinen poistaminen
Tyyppi 3	Pienten ja/tai suurten häpyhuulten tyypistäminen ja tyypistettyjen häpyhuulten yhteen liittämisen niin, että virtsan ja kuukautisveren poistamiseksi jätetään vain pieni aukko.

Tyyppi 4	Kaikki muu naisen sukuelimiä vahingoittavat toimenpiteet, jotka tehdään ei-lääketieteellisistä syistä. Nämä ovat esimerkiksi pistäminen, lävistäminen, viiltäminen, raapiminen ja kuumalla raudalla polttaminen.
----------	--

Taulukko 1: STM. 2019. Sukuelinten silpomistyyppit WHO:n luokittelun mukaan.

Sosiaali- ja terveysministeriön laatiman ”Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen (FGM) estämisen” toimintaohjelman mukaan Suomessa on arvioiltaan noin **10 000** sukuelinten silpomista läpikäynyttä tyttöä ja naista ja riskissä olevia on tällä hetkellä arvioitu noin **650-3080** tyttöä. STM:n toimintaohjelma oli kohdistettu ehkäisemään tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomista Suomessa, sillä sukuelinten silpominen loukkaa ihmisoikeuksia ja on vastoin Suomen lakia. (STM. 2019, 101.)

5 Miten Monika naiset auttavat kunniaväkivaltaa kokeneita?

Monika naiset tarjoavat asiakaslähtöistä palvelua, esimerkiksi puhelimen välityksellä tarjotaan runsaasti ohjausta sekä tarvittaessa sosiaaliohjausta asiakkaille myös chat palvelu löytyy, sekä kasvatusten voi saada asiakaslähtöisempää palvelua. Työntekijöillä on yleensä tuntemusta kunniaväkivallasta ja siihen liittyvistä erityispiirteistä.

Heillä on myös usein osaamista sosiaali- ja terveystieteistä sekä he omaavat kulttuurisensitiivisyyttä. Monika naisista voidaan tarjota omia palveluita, johon kuuluu Kotoutumiskeskus Monika, Turvakoti Mona ja Kriisikeskus Monika tai tarvittaessa ohjata muiden palveluiden piiriin.

5.1 Turvakoti Mona ja Kriisikeskus Monikan- palvelut

Turvakoti Mona tarjoaa kriisiapua tilanteissa, jossa asiakas on hädissään sekä mahdollisesti kokenut äkillisesti traumatisoivan kokemuksen, esimerkiksi fyysistä väkivaltaa kohdannut saattaa olla yhteydessä Monika Kriisikeskukseen tai Turvakoti Monaan. Työntekijä tekee asiakkaalle turvasuunnitelman tilanteessa, jos asiakas haluaa poistua kotoa, eikä tiedä miten toimia. Tarvittaessa työntekijä antaa poliisin puhelinnumeron ja voi lähettää asiakkaalle taksin, jos hän haluaa Turvakoti Monaan.

Kriisikeskus tarjoaa matalan kynnyksen palveluita, asiakkaat eivät tarvitse ajanvarausta ja auttava puhelin on maksuton. Turvakoti Mona tarjoaa turvallista kriisiasumista, läsnäoloa arjessa, psykososiaalista tukea, vertaistukea ryhmässä, palveluohjausta. Turvakoti Mona on

tarkoitettu lyhytaikaiseen asumiseen, jossa varmistetaan asukkaiden turvallisuus pitämällä turvakodin osoite salassa sekä tarvittaessa valvontaa turvakodin ulkopuolelle.

Kriisikeskus Monikan palveluihin kuuluu kriisiapu, psykososiaalinen tuki, vertaistukiryhmiä, neuvontaa, palveluohjausta ja tukiasutoiminta turvakotijakson jälkeen. Kriisikeskus Monikaan voi olla yhteydessä, jos on kokenut väkivaltaa tai sen uhkaa.

Ihmiskaupanvastainen työ on merkittävä osa kriisityötä. Ihmiskauppa on yksilön vapautteen kohdistuvaa rikos, jossa kysymys on haavoittavassa asemassa olevan ihmisen kontrolloiminen sekä hyväksikäyttäminen. Tekijä voi hyötyä uhrista taloudellisesti tai seksuaalisesti. (Monikanaiset 2022.)

Yksi yleinen ihmiskauppaan liittyvä muoto, mitä Monika kriisikeskuksessa kohdataan, on pakkoavioliitto ja ihmiskauppa parisuhdekontekstissa. Pakkoavioliitto tarkoittaa avioliittoa, jossa molemmat tai toinen puolisoista ei ole voinut vaikuttaa itse avioliiton solmimiseen tai puolison valintaan. Yleensä taustalla on painostus suvun/yhteisön puolelta. Puoliso on voitu painostaa tai pakottaa liittoon esimerkiksi kiristämällä, uhkailemalla tai väkivalloin, tai hänen haavoittuvuuttaan on käytetty hyväksi liittyen henkilön alaikäisyyteen, yhteisöstä riippuvaisena. (Ihmiskauppa 2023.)

Riippuen asiakkaan tilanteesta ja avun tarpeesta, joskus asiakas on saattanut kokea hyvin pitkään kunniaan liittyvää väkivaltaa eri muodoissa, joka aiheuttaa asiakkaalle vakaviakin psyykkisiä ongelmia, tässä kohtaa asiakkaalle voidaan tarjota intensiivistä psykososiaalista tukea, kuten julkisen tai yksityisen sektorin palveluita, esimerkiksi psykologi, psykiatri palvelut tai kolmannen sektorin toimintaa, kuten järjestöt: vertaistukiryhmätoimintaa, tukiasumistoimintaa turvakotijakson jälkeen.

Traumaattisten tilanteiden jälkeinen psykososiaalinen tuki on moniammatillista yhteistyötä. Psykososiaalisen tuen traumatapahtuman jälkeen on yleensä kuntien vastuulla olevaa sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa. Psykososiaalinen tuki on kattotermi kokonaistoiminnalle, jolla pyritään torjumaan ja lievittämään onnettomuuksia ja muiden äkillisten traumaattisten tapahtumien aiheuttamaa psyykkistä ja sosiaalista kuormitusta. (THL 2022a.) Monika naiset tekevät moniammatillista yhteistyötä jatkuvasti poliisin, lastensuojelun, sosiaalityöntekijän, psykologin ja lääkäreiden kanssa.

5.2 Vertaistukiryhmätoiminta

Vertaisryhmätoiminnan tarkoitus on, että samassa tilanteessa olevat jakavat kokemuksia keskenään ja saavat sitä kautta toisiltaan sosiaalista tukea, toivoa ja uusia näkökulmia. (THL 2023). Vertaistukiryhmä voi olla hyvin terapeutin kokemus, tietäen ettei ole yksin

vastaavanlaisten kokemusten/ajatusten kanssa. Vertaistukiryhmiä järjestetään eri kielillä, esimerkiksi arabia, venäjä, farsi, ranska, englantia ja dari. Toimintaa voidaan vetää verkossa ja kasvotusten. Ryhmän vetäjä on yleensä kielitaitoinen, joka esittelee aiheeseen liittyviä kysymyksiä ja tuo omia näkökulmia esille.

5.3 Tuetun asumisen palvelut

Tuetun asumisen palvelu on osa kotoutumista. Turvakodin jakson jälkeen asiakas voi saada tukea oman asunnon hankkimiseen sekä itsenäistymiseen. Palvelu on suunnattu yleensä väkivaltaa kokeneelle maahanmuuttaja naisille ja heidän lapsilleen. Tuetun asumisen palvelu on osa Monika Kriisikeskuksen väkivaltapalveluita. (Monika-naiset 2023b.) Tuetun asumispalvelun aikana asiakas voi saada psykososiaalista tukea, tukea asumistaitoihin, oikeusprosesseihin ja vanhemmuuteen. Työntekijät tekevät palvelun aikana kotikäyntejä ja tarjoavat ohjausta asiakkaalle. Monika Naisten vuosikatsauksessa käy ilmi, että tukijaksoasumisen jälkeen asukkaiden fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen hyvinvointi parani merkittävästi.

6 Ihmisoikeusliitto ja vaikuttamistyö

Ihmisoikeusliitto on tehnyt vuodesta 2010 kunniaan liittyvän väkivallan vastaista työtä. Ihmisoikeusliiton tärkeä tehtävä on ennaltaehkäistä kunniaan liittyvää väkivaltaa Suomessa ja saada viranomaiset puuttumaan väkivaltaan tehokkaammin. Ihmisoikeusliitto on tehnyt vuosia ruohojuuritasolla työtä eli asennemuutostyötä, joka tarkoittaa sitä, että viranomaiset ovat menneet eri tahojen luokse puhumaan aiheesta kunniaväkivallasta (KLV) sekä sukuelinten silpomisen vastaisesta työstä (FGM). Asennemuutostyötä eri maahanmuuttajayhteisöjen parissa, yhteiskunnallista vaikuttamistyötä sekä tuhansien viranomaisten ja järjestöjen kouluttaminen on lisännyt tietämystä aiheesta (Hansen, Sams, Jäppinen, Latvala 2016, 68-70).

Ihmisoikeusliitto tekee tällä hetkellä asennemuutostyötä edelleen, mutta asiantuntijajärjestö on keskittynyt vaikuttamistyöhön, esimerkiksi ottamalla kantaa Suomen sisäisiin lainsäädännöllisiin lausuntoihin, jotka käsittelevät kunniaan liittyvää väkivaltaa. Ihmisoikeusliitto seuraa oikeudellisia ja yhteiskunnallisia prosesseja kunniaan liittyvän väkivallan näkökulmasta ja vaikuttaa siihen, että kansallisia kunniaväkivallan toimia vahvistetaan (Ihmisoikeusliitto 2023d).

Ihmisoikeusliitto on tehnyt vetoamuksen pakkoavioliiton krimi-ilasoitavaksi Suomessa. Vetoamus sai alkunsa siitä, kun Suomen lainsäädäntö ei ole kriminalisoinut avioliittoon pakottamista, eli Suomen lainsäädäntö ei tunne pakkoavioliittoa tai avioliittoon pakottamista

erillisenä rikosnimikkeenä (Hansen, Sams, Jäppinen, Latvala 2016, 81). Tämä käy ilmi Ihmisoikeusliiton (2016) ja oikeusministeriön (201) selvityksessä.

Ihmisoikeusliiton vetoamuksessa painotettiin selvästi oikeusministerille, että Suomen tulee antaa selvä viesti siitä, että se ei hyväksy avioliittoon pakottamisesta, toiveena myös esitettiin, että Suomi kriminalisoisi pakkoavioliiton pikaisesti. Tällä tavalla vahvistettaisiin uhrin oikeuksia sekä Suomi noudattaisi kansainvälisiä sitoumuksiaan. (Ihmisoikeusliitto 2018.) Esimerkiksi Istanbulin sopimuksessa edellytetään pakkoavioliiton kriminalisointia (Hansen, Sams, Jäppinen, Latvala 2016, 159). Ruotsissa on kriminalisoitu pakkoavioliitot vuonna 2014 Istanbulin sopimuksen toimeenpanon yhteydessä, kuten myös muut pohjoismaat, Norja ja Tanska. Vetoamus ”pakkoavioliiton kriminalisoinnista” jätettiin vuonna 2018 oikeusministeriöön. Vetoamus oli kerännyt yhteensä 5468 allekirjoitusta.

Ihmisoikeusliiton työ on hyvin merkittävässä asemassa, kun puhutaan kunniaan liittyvästä väkivallasta ja sen ennaltaehkäisystä sekä perus ihmisoikeuksista. Ihmisoikeusliiton tavoite on torjua ja ehkäistä sukupuolittunutta väkivaltaa ja edistää seksuaali- ja lisääntymisoikeuksien sekä itsemääräämisoikeuksien toteutumista ja vaikuttaa siihen, että Suomen valtio toimeenpanee täysmääräisesti Istanbulin sopimuksen. (Ihmisoikeusliitto. 2023e.)

7 Maahanmuuttotyö ja kunniaväkivallan ehkäisy

7.1 Vastaanottokeskukset ja vastaanottopalvelut

Monika naiset ovat julkaisseet käsikirjan väkivallan uhrin auttamistyöhön vastaanottokeskuksissa. Kirja tarjoaa erilaisia keinoja tunnistaa ja ennaltaehkäistä maahanmuuttajataustaisiin kohdistuvaa väkivaltaa, erityisesti kirja tarjoaa keinoja ehkäistä pakkoavioliittoja sekä kunniaan liittyvää väkivaltaa. Ihmisoikeusliiton selvityksessä (kunniakäsitteet ja väkivalta, 2016): korostetaan kansainvälistä suojelua hakevan oikeuksista saada vastaanottolain ja sosiaalihuoltolain mukaisia vastaanottopalveluita - Työ sisältää esimerkiksi neuvontaa, ohjausta, sosiaalisten ongelmien selvittämistä ja muuta yksilön ja perheen turvallisuutta ja suoriutumista tukevaa toimintaa. (Hansen, Sams, Jäppinen, Latvala 2016, 102.)

Maahanmuuttovirastossa ja vastaanottokeskuksessa työskentelevillä viranomaisilla on merkittävä rooli kunniaan liittyvän väkivallan ennaltaehkäisyssä. Ennaltaehkäisevän työn kannalta keskeiseksi nousevat kotouttamiseen liittyvät toimenpiteet sekä maahanmuuttajayhteisöjen osallistaminen, mitä paremmin uuteen yhteiskuntaan asettuminen sujuu, voidaan täten välttää myös kunniaan liittyvältä väkivallalta. (Holm, Hilden, Karimi, Razmyar, Suomenaro & Dijken. 2009, 213

Vastaanottokeskus on paikka, johon yleensä maahanmuuttajille syntyy ensimmäiset kontaktit Suomalaisiin viranomaisiin, joten niissä työskentelevillä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisilla onkin tärkeä rooli psyykkisesti huonovointisten henkilöiden, kuten kunniaan liittyvän väkivaltaa kohdanneiden tunnistamisessa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

YK:n pakolaisjärjestö (UNHCR) ohjeistaa, että sukupuolittuneesta väkivallasta tulisi turvapaikkahaastattelussa kysyä sekä avoimilla että tarkennetuilla kysymyksillä jokaisessa turvapaikkahaastattelussa. UNHCR:n mukaan naispuoliset turvanpaikanhakijat eivät välttämättä osaa suoraan kertoa sukupuolittuneen väkivallan kokemuksista, kuten seksuaalisesta hyväksikäytöstä, kunniamurhista ja pakkoavioliitosta. (Hansen, Sams, Jäppinen, Latvala 2016, 100.)

Vastaanottokeskuksessa asuvalle turvanpaikanhakijalle tarjotaan mahdollisuus turvattuun asumiseen, vastaanottokeskuksen sosiaalityöntekijän tapaamiseen, toimeentulotukeen, terveydenhuoltoon välttämättömissä tapauksissa, tulkkipalveluihin sekä oikeusapuun turvapaikkapuhuttelussa tai hakemuksen päätöksestä valittaessa Turvanpaikan iästä, turvattomasta asemasta ja fyysisestä ja psyykkisestä tilasta johtuvat erityistarpeet on otettava huomioon majoituksen ja muun vastaanoton järjestämisessä. (Allinen-Calderon, Kanervo, Nurmi 2011, 88.)

Maahanmuuttajien parissa työskentelevien, erityisesti vastaanottokeskuksessa olevien työntekijöiden on tärkeä niin sanottuna ”nostaa kissa pöydälle” eli kysyä väkivallasta. Monika naisten julkaisemassa kirjassa **tunnista ja turvaa** korostetaan väkivallan kysymistä kaikilta naisilta, jotta tunnistaminen ei jäisi sattumanvaraiseksi. Väkivallan tunnistamisessa olennainen työtapa on kokeneen ulkopuolisen, samaa kieltä puhuvan asiantuntijan tai naistulkin käyttö ja tämän työtavan selventäminen asiakkaalle heti asiakkuussuhteen alussa. (Allinen-Calderon, Kanervo, Nurmi 2011, 25.)

Kirjasta löytyy myös työkalu, johon on koottu erilaisia kysymyksiä turvanpaikanhakijannaisten kokeman väkivallan kartoittamiseen, kysymykset on koottu asiakastyöntekijöiden käytännön kokemuksesta sekä kysymykset on laadittu eri asiakastapaamisiin.

Kysymyksiä turvallisuuden kokemuksesta vastaanottokeskuksessa maahanmuuttajanaiselta, nämä ovat poimittu Monika naisten julkaisemasta kirjasta **tunnista ja turvaa**.

1. Onko sinulla turvallinen olo?
 - a. vastaanottokeskuksessa
 - b. vastaanottokeskuksen ulkopuolella
 - c. omassa huoneessa/asunnossasi
2. Aiheuttaako joku lähipiirissäsi pelkoa? Kuka?
3. Uskallatko kulkea vastaanottokeskuksessa vapaasti?

4. Harjoitatko jotakin uskontoa? Uskallatko harjoittaa uskontoa vapaasti?
5. Onko joku uhkailut tai tehnyt sinulle paha vastaanottokeskuksessa?
6. Liikutko ulkona? Onko sinulle tapahtunut ulkona jotakin ikävää?
7. Onko sinulle huudeltu vihaisesti tai muuten uhkailtu ahdisteltu?

(Allinen-Calderon, Kanervo, Nurmi 2011, 28.)

7.2 Taustatekijöiden tunnistaminen ja kunniaan liittyvään väkivallan puheeksi ottaminen

Tietyt signaalit voivat kertoa mahdollisesta kunniaan liittyvästä väkivallasta, yksittäisiin signaaleihin kuuluu suhtautua varoivaisesti, mutta kokonaistilanteen kartoittaminen on tärkeää erityisesti maahanmuuttotyössä, jossa viranomaisilla on avain asema kunniaväkivallan ennaltaehkäisyyn. Seuraavat signaalit on poimittu (Kunnia konfliktina, MLL 2009) kirjasta, jota voidaan soveltaa parisuhteessa oleviin naisiin ja nuoriin.

Signaalit:

Perheenjäsen saattaa nuoren kouluun ja harrastuksiin vasten nuoren omaa tahtoa.
Nuori lopettaa koulunkäynnin ja/tai harrastustoiminnan tai nuoren opiskelu-/harrastusmotivaatio laskee äkillisesti. Lopettamisen yhteydessä nuori vaikuttaa masentuneelta, itsetuhoiselta, itsetuhoiselta tai vetäytyvältä tai käyttäytyä muutoin aiemmasta poikkeavalla tavalla.
Nuoren vanhemmat sisarukset ovat avioituneet hyvin nuoren ja perheessä/suvussa on esiintynyt aiemmin järjestettyjä avioliittoja tai pakkoavioliittoja.
Nuoren naisen siveelliseen pukeutumiseen ollaan perheessä yliherkkiä ja sääntöjen rikkomista rangaistaan väkivallalla.
Yhteisö on kuullut nuoreen liittyviä huhuja, jotka ovat tytön perheen mielestä häpeällisiä ja perhe on kääntymässä tyttöä vastaan.
Jos tyttö seurustelee/tai hänen epäillään seurustelevan sellaisen henkilön kanssa, josta perheellä on kielteinen näkemys.
Jos perheessä on ollut aiemmin kunniaan liittyvä väkivalta tapauksia.
Jos tyttö on joutunut seksuaalisesti hyväksikäytetyksi.
Jos suvussa on tapana avioitua keskenään, jos avioliittojärjestelyihin liittyy taloudellisia tai heimojen välisiä sopimuksia.

Jos tyttö on luvattu aiemmin jollekin toiselle miehelle, mutta tyttö haluaakin avioitua toisen miehen kanssa

Taulukko 2: Holm, Hilden, Karimi, Razmyar, Suomenaro & Dijken. 2009, 213

Keskusteluyhteyden luominen kunnia liittyvän väkivallan kokeneelle/ tai sen uhkaa olevan kanssa on tärkeä muistaa aiheen sensitiivisyys sekä viranomaisen on tärkeä luoda mahdollisimman toimiva ja luottamuksellinen keskusteluyhteys. Kunniaan liittyvää väkivaltaa kokeneelle avun hakeminen voi olla usein haaste, joten se on huomioitava myös, koska kunnia koskee käyttäytymisen perusteita, joista ei ole tapana keskustella julkisesti.

Keskusteluyhteyden luomisessa on tärkeä muistaa seuraavat säännöt:

- Kunniaan liittyviin väkivallan käsitteisiin tarttumista on hyvä välttää, jos uhri vaikuttaa hyvin pelokkaalta, mikäli uhrilta kysyy suoraan, onko hän kohdannut kunniaan liittyvää väkivaltaa, saattaa kysymys muodostua uhkaavaksi jo siksi, että se mahdollistaa perheen kunniaa loukanneesta teosta.
- Keskity kysymiseen ja kuuntelemiseen ja vältä paperitöiden tekemistä. Kiinnitä huomiota myös asiakkaan non-verbaaliseen viestintään. Istu asiakkaan tasolla tai häntä alempana, vältä uhkaavaksi koettuja asentoja. Esitä väkivaltaan liittyviä kysymyksiä vain kahden kesken, rauhallisessa tilassa. Väkivallasta ei saa kysyä puolison tai muun saattajan läsnäollessa. (Nurmi & Kyllönen Saarnio 2005, 52.)
- Kysy mahdollisimman paljon kysymyksiä - epäsuoriakin - ja yritä luoda kokonaiskuva tilanteesta. On tärkeää puhua väkivallasta konkreettisten tekojen kautta, lyömisestä, tönimisestä, tukistamisesta, toistuvasta huutamisesta, halventavasta nimittelystä, seksiin pakottamisesta, kotiin telkeämisestä ja rahattomana pitämisestä. Tämä on tarpeen muun muassa väkivalta- käsitteen kulttuurisidonnaisen määrittelyn takia. (Nurmi & Kyllönen Saarnio 2005, 54.)
- Viranomaisen on hyvä tuoda esille mikä on Suomessa lailla kiellettyä, mikä on ihmisoikeusrikkomus ja mikä on muutoin ympäröivän yhteiskunnan käsityksen mukaan

vaikeasti ymmärrettävää. (Holm, Hilden, Karimi, Razmyar, Suomenaro & Dijken 2009, 190.)

7.3 Huomioon otettavat seikat ja kotoutumisen tärkeys

Ennaltaehkäisevän työn kannalta, parasta ennaltaehkäisyä on ehdottomasti kotoutua Suomeen, oppia kieli, päästä työelämään, tai kotouttamiseen liittyvään toimintaan (Hansen, Sams, Jäppinen, Latvala 2016, 103). Maahanmuuttajien kohdalla on tärkeä huomioida seuraavat asiat, ennaltaehkäisevän työn merkitys on tässä suuri:

- Maahanmuuttajanaiset, jotka ovat asuneet Suomessa alle kolme vuotta, eivätkä ole päässeet mukaan kotouttamisohjelmaan, ovat syrjäytymisvaarassa. Erityisesti avioliiton takia muuttaneet naiset. Kaikille kuuluisi laatia kotoutumissuunnitelma, jolla on siihen oikeus sekä huomioida mahdollisimman varhaisessa vaiheessa maahanmuuttajanaisten kotouttaminen Suomessa -> yhteydessä kunniaan liittyvän väkivallan ehkäisemiseen.
- Asiakkaalta kannattaa aina kysyä alkuvaiheessa jo hänen parisuhteestaan, sekä antaa mahdollisuus asiakkaan tulla kuulluksi ja tarvittaessa autetuksi.
- Työvoimatoimistoissa kuuluisi asioida heti kun on mahdollista, ja maahanmuuttajanaisella kuuluisi olla mahdollisuus asioida ilman puolisoa. (Nurmi & Kyllönen Saarnio 2005, 92.)

Kunniaan liittyvä väkivaltatapaukset jäävät tuolloin paljon vähemmälle. Työ- ja sosiaaliviranomaisilla on suuri rooli kunniaan liittyvän väkivallan ennaltaehkäisyssä. Kotouttamispalveluita on hyvä jo heti alkuun tarjota maahanmuuttajille, jotka eivät ole vielä päässeet yhteiskuntaan käsiksi. Kolmivuotiaisen kotouttamissuunnitelman tulisi laatia työvoima- tai sosiaaliviranomainen siihen oikeutetulle maahanmuuttajalle. (Nurmi & Kyllönen Saarnio, 61). Tämä voidaan laatia jo vastaanottopalveluvaiheessa oleville.

Kotoutumissuunnitelman lisäksi tarjotaan palveluohjausta, eli maahan muuttaneelle tehdään kartoitus palveluille, jolle hänelle on tarvetta, ensisijaisen tärkeää olisi kielen oppiminen sekä tarvittaessa kouluttautuminen tai työelämään pääseminen.

Työvoimapalvelut tarjoavat työvoimakoulutuksen maahan muuttaneille, jossa tarkoituksena on opiskella suomen kieltä, tutustua suomalaiseen yhteiskuntaan ja työelämään. Kotoutumiskoulutus on tärkeä osa oppivelvollisuus iän ylittäneiden henkilöiden kotoutumissuunnitelmaa. Työvoimahallinto maksaa kotoutumiskoulutuksen, jossa koulutukseen osallistunut saa hyvän perehdytyksen suomalaisesta yhteiskunnasta sekä työelämästä,

koulutuksessa myös opiskellaan suomea ja tarvittaessa ruotsin kieltä. (Vartiainen & Härkönen 2019, 7.)

8 Johtopäätökset ja pohdinta

Koen, että Suomessa on onnistuttu luomaan tasa-arvoa naisten ja miesten välille ja sukupuolta katsomatta yhtäläillä naisilla kuin miehillä on mahdollisuus kouluttautua sekä tehdä töitä. Naisten asema on vuosikymmenten aikana parantunut merkittävästi, siitä huolimatta, vaikka naisten asema on parantunut, esiintyy kunniaan liittyvää väkivaltaa maahanmuuttajien keskuudessa, joka voi heikentää naisten ja tyttöjen asemaa. Kunniaan liittyvään väkivaltaan minusta kuuluisi puuttua enemmän, sekä aiheesta on tärkeä puhua ääneen, sillä kunniaan liittyvä väkivalta voi rajoittaa tyttöjen ja naisten oikeuksia, jolloin tasa-arvoa ei välttämättä toteudu heidän kohdallansa, vaikka elämme tasa-arvoisessa yhteiskunnassa.

Aihe kuuluisi nostaa esille enemmän opiskeluympäristössä, sosiaalityössä, maahanmuuttotyössä, jossa kerrotaan aiheesta liittyvää tietoa ja valistetaan kansalaisia ymmärtämään miten laaja ilmiö on kunniaiväkivalta ja miten voi hakea tarvittaessa apua, erityisesti kohderyhmäksi kannattaisi valita maahanmuuttajat, Monika naiset ovat järjestö, jossa heillä on osaavia ihmisiä auttamassa kunniaiväkivallan uhreja sekä samalla heidän työhön kuuluu kotoutumispalvelut, heidän palveluista kannattaa kertoa eteenpäin.

Aiheeseen (kunniaikäsitteet, väkivalta ja sen ennaltaehkäiseminen) liittyviä koulutuksia kannattaisi järjestää sosiaali- ja terveystieteiden ammattilaisille jatkuvasti. Perehdytyksiä aiheeseen liittyen tarjoaa esimerkiksi Ihmisoikeusliiton ammattilainen. Erityiskohderyhmänä olisivat töissä maahanmuuttajien parissa työskentelevät, koen myös, että aiheeseen liittyviä vertaisryhmiä on tärkeä järjestää, johon sosiaali- ja terveystieteiden ammattilaiset voivat osallistua ja mahdollisesti kertoa erilaista kunniaan liittyvän väkivallan tapauksista sekä miten ovat kyseisessä tilanteessa toimineet asiakkaiden kanssa, näin voi saada uusia ajattelumalleja sekä toimintatapoja kollegoilta.

Koen myös, että kunniaan liittyvästä väkivallasta tarvitaan enemmän tutkimustöitä, sillä suomessa aiheeseen liittyvää tietoa on vieläkin hyvin suppeasti verrattuna meidän naapurimaihimme yms. Ruotsiin tai Norjaan. Esimerkiksi voi olla, että kansalaisilla ei ole tarpeeksi tietoa, kuinka laajasta aiheesta on kyse, kunniaan liittyvää väkivaltaa voidaan olettaa olevan useimmiten vain fyysistä, mutta siihen kuuluu muita osa-alueita, kuten taloudellinen, seksuaalinen ja henkinen väkivalta. Kunniaan liittyvästä väkivallasta tarvitaan enemmän kattavia tutkimuksia Suomessa, yksi mainio lähde, jota olen käyttänyt opinnäytetyössäni, oli Ihmisoikeusliiton julkaisu (kunniaikäsitteet ja väkivalta, 2016) julkaisu sisälsi hyvin monipuolista tietoa aiheesta.

Opinnäytetyössä nostin esille suomen lainsäädännön koskien pakkoavioliittoa, Pohjoismaissa, kuten Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa pakkoavioliitto on kriminalisoitu, mutta suomessa edelleen sitä ei ole lainsäädännössä tarkoin määritelty, mikä tarkoittaa sitä, että uhrin asema on heikoilla, ja avioero on ainut keino purkaa tapahtunutta pakkoavioliittoa. Suomessa on vahvistettava enemmän kunniaväkivallan uhrien oikeuksia lainsäädännöllä, tarvitaan selkeä avioliittolaki, jossa otetaan huomioon pakkoavioliiton uhrin ja tekijöiden rikosvastuu.

Kunniaan liittyvä väkivaltaa voidaan ehkäistä yhteisön sisäisesti niin, että hyödynnettäisiin maahanmuuttajataustaisia työntekijöitä, yleensä maahanmuuttajilta voi löytyä ymmärrystä aiheeseen ja he voivat tuoda aiheeseen liittyvää tietoa ja kokemusta omaan työhönsä. Esimerkiksi järjestöissä tai maahanmuuttajien yhdistykseen on tärkeä saada mukaan maahanmuuttajataustaisia työntekijöitä, kulttuurisensitiivisyys kulkee myös usein tällöin avainhenkilöiden kanssa käsi kädessä, eli tarkoitan sillä, että on valmiiksi kykyä ymmärtää eri taustoista tulevia ihmisiä.

Lähteet

Painetut

Holm, Hilden, Karimi, Razmyar, Suomenaro & Dijken. 2009. Kunnia Konfliktina -Näkökulmia ilmiön tunnistamiseen ja ennaltaehkäisyyn.

Hansen S., Samns A., Jäppinen M & Latvala J. 2016. Kunnia käsitykset ja väkivalta - selvitys kunniaan liittyvästä väkivallasta ja siihen puuttumisesta Suomessa. Picascript: Helsinki

Lindman, S. 2015. Väkivaltakulttuurin perintö -sukupuoli, asenteet ja historia. Gaudeamus Oy: Tallinna

Lindman, S. 2009. Kunnia konfliktina -Näkökulmia ilmiön tunnistamiseen ja ennaltaehkäisyyn. Adlus: Lahti

Lindman, S. 2011. Häpeä. Nöyryyttämisen ja häpeämisen jäljillä. Atena Kustannus Oy: Porvoo

Sähköiset

Monikulttuurisetperheet. 2023. Monikulttuurisuus Suomessa. Viitattu 27.2.2023.

<https://www.monimuotoisetperheet.fi/ammattilaisille/monimuotoisten-perheiden-kohtaaminen/kahden-kulttuurin-perheet/>

Korpela M & Peräaho K. 2013. Kunnia konfliktit globaalina kehityskysymyksenä ja suomalaisten koulujen arjessa. Viitattu 27.2.2023. https://www.africancare.fi/wp-content/uploads/2014/12/Kunniakonfliktit_gloaalina_kehityskysymyksena_ja_suomalaisten_koulujen_arjessa.pdf

Tietoarkisto. 2023. Laadullinen sisällönanalyysi. Viitattu 29.2.2023. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/laadullinen-sisallönanalyysi/#:~:text=Laadullisen%20sis%C3%A4ll%C3%B6nanalyysin%20k%C3%A4site%20juontuu%20eronteosta%20sis%C3%A4ll%C3%B6nanalyysiin%20%28content%20analysis%29%2C,laajoja%20aineistoja%20k%C3%A4sitell%C3%A4n%20m%C3%A4%C3%A4r%C3%A4llisen%2C%20jopa%20tilastollisen%20analyysin%20avulla.>

Diletantti 2023. Siveellisyys ja ympäristönsuojelu. Viitattu 11.3.2023. <https://diletantti.fi/siveellisyys.html>

Jstor. 2023. Citizenship on Trial: Nadia:s Case. Viitattu 21.3.2023. <https://www.jstor.org/stable/20027664>

Jasmin Rein. 2022. Avioliittoon pakottamisen rangaistavuus Suomessa -Pakkoavioliiton erilliskriminalisoinnin mahdollisuuden ja rajat. Viitattu 21.3.2023. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/afaf2575-9fc6-4125-87d9-eb192dbd0841/content>

Beunaret E, 2011. Sosiaalialan ammattilaiset kunnian, häpeän ja kunnia väkivallan jäljillä. Viitattu 21.3.2023. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/c307de26-9141-4101-a20d-a106806ae577/content>

Eklund, M & Laurell S. Uhrien kokemuksia kunniaväkivallasta ja sen vaikutuksista hyvinvointiin -Kuvaileva kirjallisuuskatsaus. 2022. Viitattu 27.3.2023.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/788552/Eklund_Laurell.pdf?sequence=2

Minilex. Rikoslaki ja väkivalta. 2023. Viitattu 18.4.2023. <https://www.minilex.fi/a/rikoslaki-ja-v%C3%A4kivalta>

Haapala, M & Nenonen M. 2017. Kulttuuri ei lyö vaan ihmiset: Case-Tutkimus kunniaväkivallan erityispiirteistä ja niiden tunnistamisesta rikostapauksessa. Viitattu 8.6.2023.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/137623/ON_Haapala_Nenonen.pdf?sequence=1

Ihmisoikeusliitto. 2022a. Suomi ei tee riittävästi kunniamurhien ehkäisemiseksi. Viitattu

8.6.2022. <https://ihmisoikeusliitto.fi/suomi-ei-tee-riittavasti-kunniamurhien-ehkaisemiseksi/#:~:text=Etusivu%20%C2%BB%20Ajankohtaista%20%C2%BB%20Suomi%20ei%20tee%20riitt%C3%A4v%C3%A4sti,ihmisoikeusongelma.%20Yksi%20sen%20muoto%20on%20kunniaan%20liittyv%C3%A4%20v%C3%A4kivalta>

STM. 2019. Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen (FGM) Toimintaohjelma. Viitattu 13.6.2023.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162904/STM_2021_16_J.pdf;sequence=1

Lääkäriliitto 2023. Tyttöjen sukuelinten silpominen. Viitattu 13.6.2023.

<https://www.laakariliitto.fi/laakarin-etiikka/lapset-ja-nuoret/tyttojen-sukuelinten-silpominen/>

Ihmisoikeusliitto. 2023b. Tietoa meistä. Viitattu 13.6.2023. [Tietoa meistä - Ihmisoikeusliitto](#)

Ihmisoikeusliitto. 2023c. Mitä kunniaan liittyvä väkivalta on? Viitattu 13.6.2023. [Kunniaan liittyvä väkivalta - Ihmisoikeusliitto](#)

Monikanaiset 2023a. Tietoa meistä. Viitattu 18.6.2023. <https://ihmisoikeusliitto.fi/tietoa-meista/>

Monikanaiset 2022b. Ihmiskaupan vastainen työ. Viitattu 18.6.2023.

<https://monikanaiset.fi/ihmiskaupan-vastainen-tyo/#:~:text=Monika-Naisten%20ihmiskaupan%20vastainen%20ty%C3%B6%20Ihmiskaupan%20uhrien%20auttamisty%C3%B6%2C%20kriisity%C3%B6%2C,uhreja%20tuetaan%20my%C3%B6s%20kotoutumiseen%20liittyviss%C3%A4%20asioissa%20Kotoutumiskeskus%20Monikassa.>

Ihmiskauppa. 2023. Pakkoavioliitto. Viitattu 18.6.2023.

<https://ihmiskauppa.fi/ihmiskauppa/ihmiskaupan-muodot/pakkoavioliitto/>

THL. 2022a. Mitä ovat psykososiaalinen tuki ja palvelut? Viitattu 19.6.2023.

https://thl.fi/documents/10531/7378604/YEE+Foorumi+13.9.2022_Psykososiaalinen+tuki%2Bpalvelut.pdf/99affff5-de7c-257b-0820-1f3058e01e84?t=1664527075431

THL.2023b. Vertaisryhmätoiminta. Viitattu 19.6.2023. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/sosiaalipalvelut/vertaisryhmatoiminta>

Ihmisoikeusliitto 2018. Lähes 5500 vetoaa pakkoavioliiton kriminalisoimiseksi Suomessa - Ihmisoikeusliitto luovutti vetoamuksen oikeusministerillä tänään. Viitattu 18.07.2023.

<https://ihmisoikeusliitto.fi/yli-5000-vetoaa-pakkoavioliiton-kriminalisoimiseksi/#:~:text=Yhteens%C3%A4%205468%20ihmisen%20allekirjoittamassa%20vetoamuksessa%20vaiditaan%2C%20että%20Suomi,Pakkoavioliitto%20on%20kriminalisoitava%20vetoamus%20luovutettiin%20oikeusministeri%20Antti%20H%C3%A4kk%C3%A4selle.>

Ihmisoikeusliitto 2023e. Ihmisoikeusliiton Strategia 2022-2025. Viitattu 18.07.2023.

<https://ihmisoikeusliitto.fi/ihmisoikeusliiton-strategia-2022-2025/>

Valtioneuvosto. Maahanmuuttajanaiset ja väkivalta - Opas sosiaali- ja terveysalan auttamistyöhön. 2005. Kyllönen-Saarnio & Nurmi. Viitattu 13.08.2023.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74349/Opp_0515_Mamunaiset.pdf?sequence=1

Maahanmuuttajat, kotoutuminen ja työllisyys. 2019. Vartiainen & Härkönen. Viitattu 14.08.2023.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/333575/Maahanmuuttajat_kotoutuminen_ja_tyollisyys.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Allinen- Calderon, Kanervo & Nurmi. 2011. Tunnista ja turvaa. Viitattu 14.08.2023.

https://drive.google.com/file/d/1ZNxwQa00gAUtodaUQ_osFWCcssB1v0rZe/view

Taulukot

- 9 Taulukko 1: STM. 2019. Sukuelinten silpomistyyppit WHO:n luokittelun mukaan. .
- 10 Taulukko 2: Holm, Hilden, Karimi, Razmyar, Suomenaro & Dijken. 2009, 213

Liitteet

Liite 1: Suostumuslomake

Liite 2: Monika naiset -video kunniaväkivallasta

Liite 1: Suostumuslomake

TIETOINEN SUOSTUMUS TUTKIMUKSEN OSALLISTUMISEEN

Minulle on kerrottu, että kyseessä on haastattelututkimus, jonka tarkoituksena on selvittää kokemuksiani ja näkemyksiäni tutkittavasta aiheesta. Olen tietoinen, että minulla on mahdollisuus olla yhteydessä haastattelijaan, mikäli minulla on kysyttävää haastatteluun tai aineiston käsittelyyn liittyen. Järjestön puolelta ei tarvita tutkimuslupaa, suostumuslomake riittää kuitattavaksi.

Ymmärrän, että:

- tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja että minulla on oikeus kieltäytyä siitä, milloin tahansa syytä ilmoittamatta. Mikäli keskeytän tutkimukseen osallistumisen, minua koskeva aineisto poistetaan haastatteluaineistosta.
- haastatteluaineistoa käytetään minua haastatelleen opiskelijan opinnäytetyöhön ja sen julkaisussa.
- haastattelu tallennetaan ja litteroidaan tekstin muotoon. Litterointivaiheessa aineistosta poistetaan henkilöllisyyteni tunnistettavuuden mahdollistavat tiedot.
- aineisto ja antamani tiedot käsitellään luottamuksellisesti. Aineiston käsittelyyn osallistuu opiskelija, häntä ohjaava ohjaaja.
- äänitiedostot hävitetään litteroinnin jälkeen. Haastattelussa antamani tietoja ei voida yhdistää henkilötietoihini opiskelijan opinnäytetyössä ja niiden esittelyissä tai aineiston pohjalta kirjoitetuissa julkaisuissa.

Suostun osallistumaan tutkimukseen.

Aika ja paikka: _____ Haastateltavan allekirjoitus ja
nimenselvennys

Liite 2. Monika naiset -video kunniaväkivallasta

